

NÁZEV ŠKOLY:	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA LITOMĚŘICE, Svojsíkova1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU:	VY_32_INOVACE_3B_06_Pozornost (prosexie)
TÉMA SADY:	Seminář z psychologie
ROČNÍK:	3. ročník
DATUM VZNIKU:	Prosinec 2012
AUTOŘI:	Luboš Nergl, Andrea Skokanová

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pozornost (prosexie)

Anotace:

Tento výukový materiál je určen studentům dvouletého volitelného předmětu psychologie. Text je rozdělen do jednotlivých kapitol tak, aby pokryl široké spektrum psychologické problematiky a poskytl zájemcům o tento obor základy, na které mohou navázat dalším studiem psychologie, popř. mohou takto získané poznatky využít pro soukromé účely, k sebepoznání, k rozvoji osobnosti i autoevaluaci.

Materiál obsahuje texty z učebnic určených pro výuku na vysokých školách, ale i texty určené pro zájemce z řad laiků či těch, kteří si chtějí rozšířit své znalosti získané v předmětu základy společenských věd. Tento materiál doplňuje soustavný výklad dané problematiky, navazuje na vědomosti, které studenti již získali a dále jejich znalosti prohlubuje. Materiál by měl pomoci studentům orientovat se v dané problematice, ale také je získat pro to, aby knihy zde citované také sami používali.

Text by měli studenti využívat k diskusi a k dalším vzájemným debatám. Systém návodných otázek a úkolů přispívá k hlubší práci s předloženým materiálem. Díky této „čítance“ se učí studenti pracovat s jiným textem, než který znají z učebnic, rozvíjet svou čtenářskou gramotnost a rychlou orientaci v textu.

Žáci si mohou texty vytisknout, stáhnout do mobilu či tabletu, různě si je doplňovat poznámkami, psát si do nich vlastní úkoly a dopisovat odpovědi. Během vyučovací hodiny je možné texty promítnout dataprojektorem na plátno či na interaktivní tabuli.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny týdně

Pozornost je psychický proces, jehož charakteristiky jsou uvedeny v následujících textech. Obvykle rozlišujeme pozornost záměrnou (volní neboli úmyslnou) a bezděčnou. Proces pozornosti je funkčně svázán s procesy vnímání a motivace. Jako vlastnosti pozornosti uvádí Plháková **selektivitu (výběrovost), koncentraci (soustředěnost), distribuci (rozdělování), kapacitu (rozsah) a stabilitu (stálost).**

Grahame Hill: Moderní psychologie

- Definice – Zaměření a soustředění duševního úsilí, které zpravidla vede k uvědomění si určitých aspektů vnějších smyslových podnětů nebo duševních zážitků (většina výzkumů se zaměřila na vnější podněty).
- Ohromné množství smyslových informací ze všech našich smyslů musí být omezeno do zvládnutelných dimenzí – při čtení tohoto textu si patrně neuvědomujete okolní vůně ani tlak na část těla, na níž vaše tělo spočívá.
- Některé výzkumy se týkaly **zaměřené** či **výběrové** pozornosti – jak dochází k výběru určitých podnětů mezi jinými prostřednictvím přidělování pozornosti
- Jiné výzkumy se týkaly **rozdělené** pozornosti – jak může být v rámci své omezené kapacity pozornost rozvržena mezi několik úkolů najednou.
- Psychologové zkoumající pozornost se nejvíc věnují dvěma smyslům, zraku a sluchu.

Alena Plháková: Učebnice obecné psychologie

Pozornost je mentální proces, jehož **funkcí je vpouštět do vědomí omezený počet informací**, a tak ho chránit před zahlcením velkým množstvím podnětů. Základní vlastností pozornosti je **selektivita – výběrovost**. Pozornost lidem umožňuje monitorovat vnější i vnitřní prostředí a vybírat z něj pouze ty podněty, které si v daném okamžiku přejí nebo potřebují uvědomit, přičemž ostatní **ignorují**.

Výzkum selektivní pozornosti podnítil v padesátých letech E. Colin Cherry, který se zajímal o to, jak sledujeme dialog, jsme-li vystaveni rušivému vlivu jiných rozhovorů. Cherry označil tento jev jako **fenomén koktejlového večírku** (cocktail party phenomenon). . . . Cherry ovšem nestudoval konverzaci na společenských večírcích, ale v pečlivě připravených laboratorních podmínkách. Pro zkoumání selektivní pozornosti vytvořil **metodu stínění** (shadowing). Při použití této metody má zkoumaná osoba na uších sluchátka, v nichž slyší dvě různá sdělení. Jejím úkolem je zopakovat zprávu vysílanou do jednoho ucha, a to co nejrychleji po jejím vyslechnutí. Subjekt tedy sleduje „jako stín“ jedno sdělení a současně ignoruje druhé. Ukázalo se, že sledují-li zkoumané osoby zprávu vysílanou do jednoho ucha, pak si

nejsou schopny uvědomit obsah nebo smysl zprávy vysílané do druhého ucha. (Sternberg, 1995, str. 191)

• • •
Experimenty se stíněním nasvědčují tomu, že informace, kterým nevěnujeme pozornost, nevstupují do vědomí a později si je nelze vybavit. Znamená to, že podněty, které si neuvědomujeme, neovlivňují naše chování a prožívání?

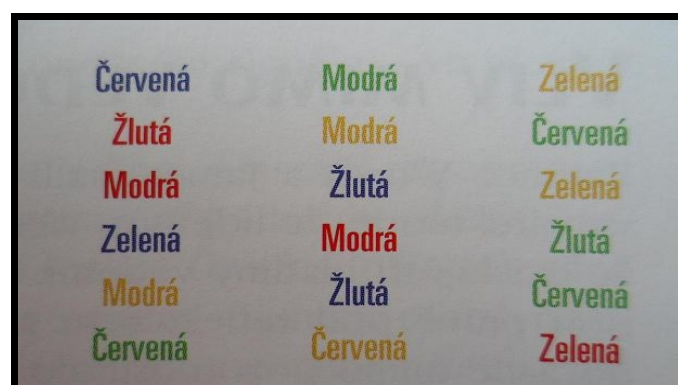
Saul Kassin: Psychologie

Naše vědomí může být omezené, ale filtrovací proces neblokuje ani okamžitě ani úplně všechny vedlejší informace. V dichotomických poslechových experimentech například většina respondentů postřehne zmínku o svém vlastním jménu (Moray, 1959). Také si všimne explicitně sexuálních výrazů a slov, která se naučila spojovat s elektrickými šoky – i když to jsou podněty irelevantní, vyslovené do nesledovaného sluchátka.

• • •
Je možné, že jsme navzdory našemu sklonu k selekci schopni dělit pozornost mezi více konkurenčních podnětů? Můžeme zároveň koukat na televizi a číst si nebo řídit auto, poslouchat rádio a vest rozhovor? Záleží na tom, kolik vědomé námahy je k jednotlivým úkonům potřeba.

OTÁZKY A ÚKOLY

1. Na obrázku je tzv. Stroopova úloha (test). Vysvětlete ji.

2. Z textu, jež doprovází obrázek z učebnice Saula Kassina, je úmyslně odstřižen závěr, který vysvětluje uvedené výsledky výzkumů. Vysvětlete tyto výsledky sami.

Je bezpečné při řízení telefonovat? Výzkumníci studovali telefonní záznamy 699 motoristů, kteří měli nehodu a byli vybaveni mobilními telefony. Nehodovost byla čtyřikrát vyšší v případech, kdy motoristé telefonovali – dokonce i když byli vybaveni hands-free sluchátky (Redelmeier & Tibsbirani, 1997). Nejnovější britské studie za pomoci trenážéru zjistily, že probandi na telefonu měli pomalejší reakce a byli za volantem nebezpečnější než probandi, kterým byl záměrně podán alkohol (Chynoweth, 2002). Řízení může být z větší části automatizovaný proces, ale

3. Vyhledejte a vysvětlete význam slov *explicitní, dichotomický, irrelevantní* v kontextu textu od S. Kassina.

Zdroje:

HILL, G. *Moderní psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-641-1, str. 146

KASSIN, S. *Psychologie*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1716-3, str. 126

PLHÁKOVÁ, A. *Dějiny psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-0871-X, str. 77, 82

Zdroje obrázků:

KASSIN, S. *Psychologie*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1716-3, str. 126, str. 126 - 127